

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และเปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 386 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 386 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ดังนี้

- 4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในด้านต่าง ๆ
- 4.3 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่างๆในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)
- 4.4 วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ใช้ประกอบการเรียนการสอน
- 4.5 ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่มีการเรียนการสอน
- 4.6 ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)
- 4.7 ความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน

- 4.8 เปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่างๆในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน
- 4.9 เปรียบเทียบวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน
- 4.10 เปรียบเทียบประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน
- 4.11 เปรียบเทียบปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน
- 4.12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันในการนำเอาแหล่งความรู้ในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน
- 4.13 ข้อเสนอแนะอื่นๆ
- 4.14 อภิปรายผลการวิจัย

4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 386 คน มีสถานภาพจำแนกได้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของครูผู้สอน	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	173	44.8
หญิง	213	55.2

ตารางที่ 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพของผู้สอน	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
2) ประสบการณ์ในการสอน		
น้อยกว่า 5 ปี	56	14.5
5 - 9 ปี	44	11.4
10 - 14 ปี	54	14.0
15 - 19 ปี	73	18.9
20 ปีขึ้นไป	159	41.2
3) วุฒิสถิต		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	46	11.9
ปริญญาตรี	325	84.2
สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.9
4) วิชาเอกที่จบมา		
สังคมศึกษา	82	21.2
ประวัติศาสตร์	14	3.6
ภูมิศาสตร์	11	2.8
เศรษฐศาสตร์	3	0.8
รัฐศาสตร์	1	0.3
อื่น ๆ	275	71.2
5) ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	76	19.7
ขนาดกลาง	176	45.6
ขนาดใหญ่	134	34.7

จากตารางที่ 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.2 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.8 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอน 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.2 วิชาเอกที่จบมาส่วนใหญ่เป็นวิชาเอกอื่น ๆ ที่มาสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) เช่น ภาษาไทย ประถมศึกษา วิทยาศาสตร์ และแนะแนว ข้างอุตสาหกรรม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 71.2 และกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน

ขนาดกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคือ ขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 34.7 ขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 19.7

4.2 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในด้านต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในด้านต่าง ๆ

การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนด้านต่าง ๆ	$\bar{X}$	S.D.
ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน	3.09	0.71
วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน	3.04	0.74
ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน	4.00	0.82
ปัญหา อุปสรรคในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน	2.72	0.76
รวม	3.22	0.49

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูผู้สอนใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในด้านต่าง ๆ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยอันดับแรกครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนมีประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ครูผู้สอนมีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ครูผู้สอนใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ครูผู้สอนมี ปัญหา อุปสรรคใน การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

4.3 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต(สังคมศึกษา) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)

ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.
1. สถานที่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา,แม่น้ำ,ป่าไม้ ฯลฯ.	3.05	1.13
2. สถานที่แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดขอนแก่น, พระธาตุขามแก่น, กู่เพ็ญน้อย ฯลฯ	2.41	1.21
3. หน่วยงานสถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ฯลฯ	2.20	1.07
4. สถานที่แหล่งข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน, ห้องสมุดประชาชน,ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ฯลฯ	3.59	0.97
5. สถานที่สำคัญทางศาสนา ได้แก่ วัด โบสถ์	3.66	0.98
6. หน่วยงานราชการในท้องถิ่น ได้แก่ สถานีอนามัย, องค์การบริหารส่วนตำบล ฯลฯ	3.34	1.16
7. หน่วยงานราชการในเมือง ได้แก่ โรงพยาบาล, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ศาล, สถานีตำรวจ ฯลฯ	2.73	1.14
8. หน่วยงานเอกชน ได้แก่ โรงงานน้ำตาล, โรงงานผลิตเชื้อกระดาษ, ศูนย์การค้า, ร้านค้า	2.24	1.07
9. แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ, เขื่อนอุบลรัตน์, บึงแก่นนคร, บึงสีฐาน	2.53	1.20
10. สถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารออมสิน, ธนาคารพาณิชย์, ธนาคารอาคารสงเคราะห์, สหกรณ์ออมทรัพย์ ฯลฯ	2.51	1.17
11. ศูนย์การคมนาคม ได้แก่ สถานีรถไฟ, ท่าอากาศยาน, สถานีขนส่ง	2.41	1.12

ตารางที่ 4 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) (ต่อ)

ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.
12. ผู้ประกอบอาชีพต่างๆในชุมชน ได้แก่ ชาวนา, ชาวสวน, ชาวไร่, พ่อค้า, แม่ค้า ฯลฯ	3.76	1.11
13. ชาวบ้านที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเช่น หมอลำ,หมอแคน ช่างจักสาน, ช่างปั้นหม้อ ฯลฯ	2.89	1.10
14. เจ้าหน้าที่ของทางราชการ ได้แก่ แพทย์, พยาบาล, สัตวแพทย์, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, บุรุษไปรษณีย์, ตำรวจ, ทหาร,ผู้ใหญ่บ้าน,กำนัน ,สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	3.32	1.11
15. วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติได้แก่ ดิน หิน กรวด แร่ธาตุ ฯลฯ	3.73	1.04
16. วัสดุในแหล่งชุมชนตามสถานที่ของทางราชการ ได้แก่ วิดิทัศน์, เอกสารทางราชการ, เทป, สไลด์ ฯลฯ	3.12	1.11
17. วัสดุที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ ผ้าทอ, เครื่องมือทอผ้า, หม้อ ฯลฯ	3.15	1.12
18. พิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่ทางชุมชนจัดขึ้น ได้แก่ วันมาฆบูชา, วันเข้าพรรษา, วันวิสาขบูชา, วันอาสาฬหบูชา	4.17	0.86
19. กิจกรรมทางประเพณี ได้แก่ บุญบั้งไฟ, บุญข้าวฉี่,บุญข้าว ประดับดิน,งานเทศกาลงานไหมประเพณีผูกเสี่ยว จังหวัดขอนแก่น, การบายศรีสู่ขวัญ ฯลฯ	3.87	1.01
รวม	3.09	0.71

จากตารางที่ 4 ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนใน
การเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ประเภทของแหล่งความรู้
ในชุมชนที่ครูผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด คือ พิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่
ทางชุมชนจัดขึ้น รองลงมา คือ กิจกรรมทางประเพณี ได้แก่ บุญบั้งไฟ, บุญข้าวฉี่ ฯลฯ

ส่วนประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนน้อยที่สุด คือ หน่วยงานสถานศึกษา

4.4 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใช้ในการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ใช้ในการเรียนการสอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใช้ในการเรียนการสอน

วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.
1. นำนักเรียนศึกษานอกสถานที่ในแหล่งความรู้ในชุมชน	2.84	1.01
2. แนะนำนักเรียนออกไปค้นคว้าข้อมูลต่างๆ โดยการสัมภาษณ์	2.86	1.11
3. นำนักเรียนไปชมนิทรรศการ ฟังการอภิปราย ได้ว่าที่ ปราชญ์นอกห้องเรียน	2.53	1.02
4. นำนักเรียนไปศึกษา สังเกตสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ	3.38	1.03
5. นำนักเรียนออกไปศึกษาและร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ได้แก่ การนำนักเรียนไปร่วม ขบวนแห่เทียนวันเข้าพรรษา เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา การร่วมงานบุญบั้งไฟ	3.88	1.00
6. นำนักเรียนออกไปสำรวจบริเวณโรงเรียนหรือชุมชนใกล้ โรงเรียน	3.47	1.13
7. เชิญวิทยากรจากสถานที่ราชการมาให้ความรู้ในห้องเรียน	2.56	1.10
8. นำชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้ แก่นักเรียน	2.67	1.09

ตารางที่ 5 วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใช้ในการเรียนการสอน (ต่อ)

วิธีการ	$\bar{X}$	S.D.
9. นำวัสดุที่มีอยู่ตามท้องถิ่นเช่น ฟางข้าว ไม้ไผ่ มาดัดแปลงเป็นสื่อการสอน	3.27	1.09
10. นำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติได้แก่ หิน ดิน กรวด แร่ธาตุ มาประกอบการเรียนการสอน	3.66	1.05
11. ดัดต่อขอเอกสารสิ่งตีพิมพ์จากหน่วยงานในชุมชนมาใช้ประกอบการสอน	2.96	1.06
12. ดัดต่อขอซีดี วีดิทัศน์จากสถานที่ราชการ ได้แก่ ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด กรมแรงงาน ฯลฯ	2.45	1.25
รวม	3.04	0.74

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการต่าง ๆ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “ปานกลาง” วิธีการที่ครูผู้สอนใช้มากที่สุด คือ นำนักเรียนออกไปศึกษาและร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น รองลงมา คือ นำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มาประกอบการเรียนการสอน ส่วนวิธีการที่ครูผู้สอนใช้น้อยที่สุด คือ ดัดต่อขอซีดี วีดิทัศน์จากสถานที่ราชการ

4.5 ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่มีต่อการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่มีต่อการเรียนการสอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่มีต่อการเรียนการสอน

ประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.
1. นำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนช่วยให้ นักเรียนมีความรู้และได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น	3.94	1.00
2. ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอนช่วย ให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง	4.00	0.97
3. นำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น	3.95	0.95
4. ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เรื่องชุมชนและสามารถนำ ความรู้ที่ได้จากชุมชนมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน	3.94	0.97
5. ช่วยให้หลักสูตรมีความหมายและสมบูรณ์ขึ้นเพราะนักเรียน ได้สัมผัสกับสภาพความเป็นจริง	4.04	0.95
6. ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้กับชุมชนใน ชีวิตจริงที่ตนอาศัยอยู่	4.09	0.95
7. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรักและผูกพันในท้องถิ่นของตน	4.14	0.88
8. ทำให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง	4.07	0.88
9. ให้โอกาสแก่ชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการศึกษา	3.81	1.10
รวม	4.00	0.82

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีความเห็นว่าการใช้
แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีประโยชน์อยู่ในระดับ “มาก” ครูผู้สอน
เห็นว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมีประโยชน์มากที่สุดในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรักและ
ผูกพันในท้องถิ่นของตน รองลงมา คือ ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้กับชุมชนใน

ชีวิตจริงที่คนอาศัยอยู่ ส่วนประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูผู้สอนเห็นว่ามีประโยชน์น้อยที่สุด คือ ให้ออกสแก่ชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการศึกษา

4.6 ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ปัญหา อุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.
1. เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือ	2.23	1.16
2. การติดต่อแหล่งความรู้ในชุมชนมีวิธีการซับซ้อนหลายขั้นตอน	2.58	1.14
3. ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในชุมชนในด้านสถานที่, บุคคล และวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ	3.01	1.20
4. การขาดระเบียบวินัยของนักเรียนขณะเดินทางและปฏิบัติ การศึกษานอกสถานที่	2.62	1.09
5. นักเรียนได้รับความรู้ไม่ตรงตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการ	2.54	1.14
6. ความไม่ปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน	2.79	1.29
7. นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเท่าที่ควร	2.38	1.06
8. ผู้บริหารไม่สนับสนุนเท่าที่ควร	2.20	1.20

ตารางที่ 7 ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

ปัญหา อุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.
9. จำนวนครูผู้ควบคุมมีน้อยและไม่ให้ความร่วมมือสนับสนุน	2.53	1.27
10. เวลาในการเตรียมการน้อย	2.83	1.30
11. ขาดแคลนงบประมาณ	3.60	1.36
12. ระเบียบการในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่มีมากเกินไปทำให้ยุ่งยาก	3.15	1.25
13. ผู้ปกครองเห็นว่าไม่จำเป็นและไม่สนับสนุน	2.91	1.24
รวม	2.72	0.76

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีความเห็นว่า ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีปัญหา อุปสรรค อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ที่พบมากที่สุด คือ ขาดแคลนงบประมาณ รองลงมา คือ ระเบียบการในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่มีมากเกินไปทำให้ยุ่งยาก ส่วนปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนที่พบน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารไม่สนับสนุนเท่าที่ควร

4.7 ความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในการนำเอาแหล่ง
ความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ	$\bar{X}$	S.D.
1. ควรนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน เพราะนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและได้รับประสบการณ์ตรง มากกว่าการเรียนเฉพาะในห้องเรียน	3.65	1.20
2. ควรศึกษาหาข้อมูลและมีการเก็บบันทึกข้อมูลของแหล่ง ความรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ	3.66	1.12
3. ควรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแหล่งความรู้ เพื่อทำ ความเข้าใจตรงกัน	3.68	1.13
4. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ให้มาก ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินกิจกรรมและการ ประเมินผล เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วม	3.71	1.18
5. ควรมีการอบรมนักเรียนให้เข้าใจตรงกันในเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ ก่อนนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งความรู้ในชุมชน	3.80	1.24
6. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนต่อการใช้แหล่งความรู้ใน ชุมชน	3.85	1.24
7. ควรมีการประชุมครูเพื่อชี้แจงหลักการและวิธีการใช้แหล่ง ความรู้ในชุมชน	3.87	1.18
8. ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งความรู้ใน ชุมชน ได้แก่ การเชิญเป็นวิทยากร การสัมภาษณ์ เป็นต้น	3.87	1.16
รวม	3.76	1.05

จากตารางที่ 8 พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีความเห็นว่า ควรมีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ครูผู้สอนเห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการประชุมครูเพื่อชี้แจงหลักการและวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน และควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนต่อการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน และครูผู้สอนเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนเพราะนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและได้รับประสบการณ์ตรงมากกว่าการเรียนเฉพาะในห้องเรียน

4.8 เปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน (Source of Variance)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	df	ค่าประมาณของ ความแปรปรวน (Mean Squares)	F (Ratio)
ระหว่างกลุ่ม	1.0234	2	0.5117	1.0048
ภายในกลุ่ม	195.0581	383	0.5093	
	196.0816	385		

จากตารางที่ 9 พบว่า การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

4.9 เปรียบเทียบวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน (Source of Variance)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	df	ค่าประมาณของ ความแปรปรวน (Mean Squares)	F (Ratio)
ระหว่างกลุ่ม	0.2659	2	0.1330	0.2414
ภายในกลุ่ม	210.9290	383	0.5507	
	211.1949	385		

จากตารางที่ 10 พบว่า วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ในการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

4.10 เปรียบเทียบประโยชน์การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน (Source of Variance)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	df	ค่าประมาณของ	
			ความแปรปรวน (Mean Squares)	F (Ratio)
ระหว่างกลุ่ม	2.3810	2	1.1905	1.7838
ภายในกลุ่ม	255.6178	383	0.6674	
	257.9988	385		

จากตารางที่ 11 พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนไม่ แตกต่างกัน

4.11 เปรียบเทียบปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน
ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มี
ขนาดแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน (Source of Variance)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	df	ค่าประมาณของ ความแปรปรวน (Mean Squares)	F (Ratio)
ระหว่างกลุ่ม	3.8403	2	1.9202	3.3851*
ภายในกลุ่ม	217.2540	383	0.5672	
	221.0944	385		

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe' แล้ว พบว่า โรงเรียนที่มีปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดกลาง กับโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

ขนาดของโรงเรียน	ใหญ่ ($\bar{x} = 2.6108$)	เล็ก ($\bar{x} = 2.6650$)	กลาง ($\bar{x} = 2.8269$)
ใหญ่	-	0.0542	0.2161
เล็ก	-	-	0.1619

* $p < .05$

4.12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน (Source of Variance)	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of Squares)	df	ค่าประมาณของ ความแปรปรวน (Mean Squares)	F (Ratio)
ระหว่างกลุ่ม	0.4284	2	0.2142	0.1926
ภายในกลุ่ม	425.9310	383	1.1121	
	426.3595	385		

จากตารางที่ 14 พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นในการนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

4.13 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนของครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)

จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้จัดทำคำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหา และข้อเสนอแนะในตอนท้ายของแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงเป็นความเรียง ได้ดังนี้

4.13.1 ปัญหาในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)

- 1) ขาดแคลนงบประมาณ
- 2) การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ประกอบการเรียนการสอน ต้องใช้เวลามาก ทำให้สอนไม่ทันตามหลักสูตร
- 3) ครูผู้สอนไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนเท่าที่ควร
- 4) ผู้บริหาร ไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร

4.13.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน

- 1) ควรมีการจัดอบรมผู้บริหาร ครูผู้สอน ให้มีความรู้และเห็นความสำคัญของการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน
- 2) การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนมีประโยชน์มาก ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญ และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้บทเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น
- 3) ทุกรายวิชาสามารถนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนได้

4.14 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

4.14.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต(สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต(สังคมศึกษา) เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย ประสบการณ์ในการสอนส่วนใหญ่ 20 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ 15-19 ปี จัดได้ว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนมาก ครูผู้สอนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี และครูผู้สอนส่วนใหญ่จบวิชาเอกอื่นๆมาทำการสอนวิชาสังคมศึกษา เช่น ภาษาไทย ประถมศึกษา วิทยาศาสตร์ นานาชาติ เป็นต้น และทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ จากสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี และ มีประสบการณ์ในการสอนมาก จัดได้ว่าเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความสนใจ ในการที่จะนำเอานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน จัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งครูไม่ควรมองข้าม ดูจากระดับการศึกษา และประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง น่าจะส่งผลที่ดีต่อการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Burden (1980) ที่พบว่า เมื่อครูมีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น จะมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

4.14.2 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต(สังคมศึกษา) ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัด ขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่าครูผู้สอนใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนเห็นว่าแหล่งความรู้ในชุมชนเหล่านั้นอยู่ใกล้ตัว จะใช้เมื่อไหร่ก็ได้ มองข้ามประโยชน์ที่ได้จากการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคลากรในชุมชน เช่น ชาวนา ชาวสวน ช่างไม้ หรือแม้กระทั่งสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล วัด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เลาหัวธน(2527) ที่พบว่า การที่ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ไปใช้ในการเรียนการสอนน้อยกว่าครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและ

สังกัดเทศบาล เป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนในเขตชานเมือง มีโอกาสได้สัมผัสกับสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนจึงใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอนน้อย ซึ่งผิดกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และโรงเรียนสังกัดเทศบาลที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง โอกาสที่เด็กจะได้สัมผัสกับธรรมชาติจริงๆด้วยตนเองมีน้อยกว่า ครูผู้สอนจึงต้องใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอนมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแล้ว ครูผู้สอน มีความเห็นว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน มีประโยชน์มากที่สุดต่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) เนื่องจาก การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนและครูมีความรู้เกี่ยวกับชุมชน และสามารถนำความรู้จากโรงเรียนมาใช้กับชุมชนในชีวิตจริง นำความรู้จากแหล่งชุมชนกลับมาศึกษาขั้นเรียน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้บทเรียนน่าสนใจอีกด้วย เพราะเด็กได้มีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง (ลัดดา สุขปรีดี, 2522) นอกจากนั้นในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนทำให้ประสบการณ์ในโรงเรียนกลายเป็นสิ่งมีความหมายยิ่งขึ้น เพราะประสบการณ์จริงนอกโรงเรียนและสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรมจะวางพื้นฐานนำไปสู่การสร้างแนวความคิดหลักในการเรียนรู้ของนักเรียน (ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์, 2536) ส่วนงานวิจัยของ วนิดา เลหาวัฒน์ (2527) พบว่า ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาจำนวนมากที่สุดมีความคิดเห็นว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาประกอบการสอนจะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้รอบตัวและประสบการณ์กว้างขวาง ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง

ส่วนในด้านปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหา อุปสรรค ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก ผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เลหาวัฒน์ (2527) ที่พบว่า ผู้บริหารทั้งหมดมีความเห็นว่าควรจะใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาประกอบการสอนในระดับประถมศึกษาเพราะจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง ผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความต้องการที่จะให้โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กับผู้ปกครองและนักเรียน ให้เห็นความสำคัญของการไปศึกษานอกสถานที่ การจัดเวลาและสถานที่ในการฟังวิทยากรมาบรรยาย และการติดต่อขอ ยืมวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นจึงทำให้ครูผู้สอนมีปัญหา อุปสรรคน้อยที่สุดในเรื่องของการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนก็ยังพบปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนอยู่บ้างเหมือนกัน เนื่องจากครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในการสอนวิธีนี้ และครูมีชั่วโมงสอนมากอยู่แล้ว การขออนุญาตต่อแหล่งความรู้ใน

ชุมชนยุ่งยากเกินไป และค่าใช้จ่ายสูงเมื่อใช้วิธีสอนประเภทนี้ (พิชชา นันทวิชิตพงษ์, 2536) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ รัตนธรรมธาดา (2531) พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้แหล่งวิธีการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ระเบียบการต่างๆ ในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่มีมากเกินไป ไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา แหล่งวิชาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้นั้น สิ่งที่สำคัญและจำเป็นอีกอย่างหนึ่งก็คือเรื่องงบประมาณ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประสบอยู่เกือบทุกโรงเรียน ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขได้ในระดับโรงเรียน เพราะในเรื่องงบประมาณนี้ โรงเรียนได้รับจัดสรรจากส่วนกลาง คงต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารจากส่วนกลาง พิจารณาในเรื่องนี้

4.14.3 การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ในการเรียนการสอน ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต(สังคมศึกษา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตน โดยได้มองเห็นความสำคัญของแหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน พยายามนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งระบุไว้ชัดเจนว่ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกำหนดให้นักเรียนรู้เรื่องท้องถิ่นและชุมชน ให้ความสำคัญเรื่องการสอน ให้คนรักท้องถิ่น สามารถดำรงชีวิตในท้องถิ่นเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เป็นคนรักถิ่นฐานบ้านเกิด และช่วยพัฒนาท้องถิ่นตนเองได้ อยู่ที่ว่าครูจะจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างไร นอกจากนี้ ชุมชนยังมีแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการศึกษายู่มากมาย ซึ่งครูสามารถที่จะนำเข้ามาใช้เพื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ทรัพยากรที่จะได้ในชุมชนนั้นมีทั้งบุคคลในท้องถิ่น ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ เครื่องมือ เครื่องใช้อื่น ๆ (อุดม ปัญญา, 2526) จะเห็นได้ว่า แหล่งความรู้ในชุมชนนั้นมีมากมายหลายประเภท อยู่ที่ครูผู้สอนจะนำแหล่งความรู้ในชุมชนประเภทใดมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของบทเรียนนั้นๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด คือ พิธีกรรมทางศาสนาที่ทางชุมชนจัดขึ้น ได้แก่ วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น อันดับรองลงมาคือ กิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ได้แก่ บุญบั้งไฟ บุญข้าวฉี่ ทั้งนี้เป็นเพราะ พิธีกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นนั้น เป็นแหล่งความรู้ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน และใกล้โรงเรียน ครูสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goheif (1984) ที่ศึกษาระดับความ

เป็นอยู่ของบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผู้ที่ค้อยโอกาสในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในบ้านขนาดเล็ก ในเมืองนิวยอร์ก ถึงการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชน พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความพอใจกับสิ่งที่อยู่ใกล้บ้าน และใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้น นอกจากนี้ ลัดดา สุขปรีดี (2522) เสนอแนะว่า แหล่งชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้บ้าน สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ คือ กิจกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ได้แก่ ผลงานทางด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง เป็นต้น ซึ่ง ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2536) เสนอแนวคิดที่ว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนมากขึ้นก็จะทำให้เขา สนใจ และเข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น ทำให้เขามีโอกาสพัฒนาดตนเอง ให้เป็นพลเมืองที่ดียิ่งขึ้น

ส่วนประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูผู้สอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ใช้ในการเรียนการสอนน้อยที่สุด คือ หน่วยงานสถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนดีพอ ครูเห็นว่า สถานศึกษาเหล่านั้น เป็นสถานที่ที่คล้าย ๆ กับ โรงเรียน ไม่น่าจะเป็นแหล่งความรู้ที่น่าจะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ และหน่วยงานสถานศึกษาดังกล่าว เป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัว เป็นเรื่องยุ่งยากที่จะพานักเรียนระดับประถมศึกษา ไปหาความรู้จากสถานที่ดังกล่าว และการที่จะใช้แหล่งความรู้ในชุมชนที่อยู่ห่างไกลโรงเรียนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เสียเวลาในการเดินทาง เสี่ยงต่อความปลอดภัยของนักเรียน ระเบียบการต่าง ๆ ก็ยุ่งยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชยา นันทิเขตพงษ์ (2536) และ สมศักดิ์ รัตนธรรมธาดา (2531) พบว่า ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ประกอบการเรียนการสอนทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงและระเบียบการต่าง ๆ ในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่มีมากเกินไป จึง หน่วยงานสถานศึกษา เป็นแหล่งความรู้ในชุมชนประเภทหนึ่ง ครูสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ลัดดา ศิลาน้อย (2534) ได้จัดหน่วยงานสถานศึกษา นี้เป็นแหล่งความรู้ในชุมชนประเภทของแหล่งความรู้ชุมชนเมือง เป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่ตามเมือง เช่น ในอำเภอ ในจังหวัด ในเขตเมืองหลวง

4.14.4 วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ที่ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นกับครูผู้สอนว่าจะใช้วิธีการแบบใด จึงจะเหมาะสมกับเนื้อหาบางวิชา นิพนธ์ สุขปรีดี (2526) ได้กล่าวถึงวิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนไว้หลายวิธี เช่น การนำสื่อท้องถิ่นที่ครูและนักเรียนหาจากชุมชน เพื่อนำมาหรือดัดแปลงให้เป็นสื่อการสอน การใช้สื่อบุคลากรในแหล่งสื่อการสอนชุมชนโดยการเชิญมาเป็นวิทยากร หรือสาธิตในโรงเรียน การศึกษาแหล่งสื่อบุคลากรในชุมชน เพื่อการศึกษา

ปฏิบัติงานของบุคลากร ณ สถานที่นอกโรงเรียน การสัมภาษณ์สื่อบุคลากรในชุมชนเพื่อจดบันทึกบันทึกเสียง บันทึกเทป โทรศัพท์ หรือถ่ายภาพยนตร์ การพานักเรียนไปศึกษาแหล่งเพื่อการสอนชุมชน ประเภทบุคคล สถานที่ และสื่อเฉพาะกิจ ระยะใกล้ ๆ ด้วยการเดินทางไปศึกษา และการศึกษาแหล่งเพื่อการสอนชุมชนที่จำเป็นต้องพักแรมค้างคืน ระหว่างการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิธีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูผู้สอนนำมาใช้มากที่สุด คือ การนำนักเรียนออกไปศึกษา และเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น อันดับรองลงมา คือ นำสิ่งแวดล้อมที่อยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และ สิ่งแวดล้อมที่อยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการเรียนการสอน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นและไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง และยังทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง ที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่คนอาศัยอยู่ ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิตา เลาหวัณน์ (2527) ที่พบว่า ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนโดยการแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมมากที่สุด และผลการวิจัยของ Baker (1975) พบว่า การที่นักเรียนเข้าไปใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชากฎหมาย นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สุนิสิต สุจิตานนท์ (2528) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานกับโครงการต่าง ๆ ของชุมชน (taking part in community) การให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่วนวิธีการที่ครูผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนน้อยที่สุด คือ การติดต่อเยี่ยม สไลด์ วิดีทัศน์ จากสถานที่ราชการมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การติดต่อยุ่งยาก เกี่ยวกับระเบียบการปฏิบัติของทางราชการ สถานที่ติดต่ออยู่ไกลเนื้อหา หลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิทัศน์ที่ทางหน่วยงานราชการมีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา เลาหวัณน์ (2527) ที่พบว่า ในการไปเยี่ยมวัดสุ อุกรณ์ มีปัญหามากที่สุด คือ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการไปติดต่อเยี่ยม รองลงมาคือ ระเบียบในการไปติดต่อเยี่ยมมีพิธีมากไป จึงทำให้ครู ผู้สอนใช้วิธีการนี้น้อย

4.14.5 ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนของครูผู้สอน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) โดยภาพรวม ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนมีประโยชน์ในระดับมาก เนื่องจาก การใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนเป็นการให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนอีกรูปแบบหนึ่ง มีประโยชน์ต่อการนำเข้าสู่บทเรียน การสังเกต และรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนสมมติฐานของบทเรียน (นิคม ทาแดง, 2526) นอกจากนี้ การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง มีความรู้รอบตัว และได้รับประสบการณ์ตรง (ลัดดา

ศิลา น้อย, 2534) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นิพนธ์ สุขปริดี (2528) ที่ได้กล่าวว่า การใช้แหล่งชุมชนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนสามารถนำความรู้จากโรงเรียนมาใช้กับชุมชนในชีวิตจริงที่ตนอาศัยอยู่ อันเป็นพื้นฐานสำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน ทุกโรงเรียน ทุกระดับชั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมีประโยชน์มากที่สุดในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรักและผูกพันในท้องถิ่นของตน อันดับรองลงมาคือ ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้กับชุมชนในชีวิตจริงที่ตนอาศัยอยู่ ทำให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะชุมชนเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ การที่นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม หรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และรู้จักชุมชนได้มากขึ้น นักเรียนจะมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของเขา และภูมิใจในชุมชนยิ่งขึ้น (ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์, 2536)

ส่วนการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน ที่ครูผู้สอนเห็นว่ามีความมีประโยชน์น้อยที่สุด คือ ให้โอกาสแก่ชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการศึกษา เนื่องจากว่า ครูไม่เข้าใจชุมชนดีพอว่า จะให้ประโยชน์แก่การเรียนการสอนได้อย่างไรบ้าง มองข้ามความสำคัญของบุคลากรในชุมชน ครูเห็นว่า ครูน่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้มากกว่าบุคลากรในชุมชน เพราะครูเป็นผู้ที่ได้ศึกษา และใช้หลักสูตรมากกว่า เป็นการเสียเวลาที่จะเชิญบุคลากรใน ชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งที่จริงแล้วบุคลากรในชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพต่าง ๆ ในชุมชน และอาจถ่ายทอดความรู้ ความสามารถที่ตนถนัดได้ดีกว่าครูอีกด้วย เพราะได้สัมผัสและปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนเกิดทักษะและความชำนาญ แต่ครูผู้สอนไม่เห็นประโยชน์จากการใช้บุคลากรในชุมชนดังกล่าว ซึ่ง สวอน ช้างฉัตร (2531) ได้กล่าวว่า ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมและแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นคนดีมีคุณค่า เป็นผู้ผลิตของชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนในการสร้างสรรค์ โรงเรียนและชุมชนต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ เคนเวอธกี (Kenworthy, 1962) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชนว่าการใช้แหล่งชุมชนในการสอนทำให้บทเรียนสนุกสนาน นักเรียนสนใจ ทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงชุมชนของตนในอนาคต และช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะในวิชาสังคมศึกษาใน สถานการณ์จริง ดังนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ครูควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษาบ้าง การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) นั้น เป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนเป็นการทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้ใช้ประโยชน์

จากแหล่งความรู้ในชุมชนอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้นักเรียนรักและผูกพันในห้องเรียนของตน ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ (ลัดดา ศิลาน้อย, 2534) และยังได้ประโยชน์อีกคือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นคนช่างสังเกต และช่วยให้หลักสูตรมีความหมายและสมบูรณ์ทั้งยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างไกล (สุนิสา สุจิตานนท์, 2527) และยังช่วยทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้ เกิดความผูกพันกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย (กรมวิชาการ, 2533)

4.14.6 ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) น้อยกว่าด้านอื่น ๆ ในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งชุมชนนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา เลาหวัณ (2527) ที่พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือครูในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในทุก ๆ ด้าน และตัวผู้บริหารเองได้สนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนอย่างเพียงพอ มีความเห็นว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น จะมีปัญหา อุปสรรค มากที่สุด ในด้านขาดแคลนงบประมาณและระเบียบการในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่มีมากเกินไป ทำให้ยุ่งยาก ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในชุมชนในด้านสถานที่ บุคคล และวัสดุอุปกรณ์ มีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา เลาหวัณ (2527) ที่พบว่า ปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนงบประมาณเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะในการทำกิจกรรมใด ๆ จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการใช้จ่าย ซึ่งบางครั้งงบประมาณของโรงเรียนมีจำกัด หรือไม่มีงบประมาณให้ก็ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ นอกจากนี้ สมศักดิ์ รัตนธรรมาดา (2531) พบว่า ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ระดับสูงจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ ระเบียบการต่าง ๆ ในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ปัญหาเช่นนี้ เป็นเพราะการที่ครูจะนำนักเรียนออกนอกสถานที่บริเวณโรงเรียนจำเป็นต้องมีระเบียบในการปฏิบัติให้อยู่ในแนวเดียวกัน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน และป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา และการที่จะพานักเรียนไปศึกษาแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่ไกลโรงเรียนออกไป ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง

ส่วนในด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนและ

สนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเป็นอย่างดี จึงทำให้ครูผู้สอนมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เลหาวัฒน์ (2527) พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือครูในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในทุก ๆ ด้าน และตัวผู้บริหารเองได้สนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนอย่างเพียงพอ

4.14.7 เปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่มีขนาดต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น นั้น มีทั้งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง และอยู่ในเขตชุมชนชนบท ซึ่งในชุมชนเหล่านั้นจะมีแหล่งความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ได้เหมือน ๆ กัน ซึ่ง ลัดดา ศิลาน้อย (2534) ได้แบ่งประเภทของแหล่งความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไว้ดังนี้ คือ แหล่งความรู้ชุมชนเมือง แหล่งความรู้ในท้องถิ่น ทั้งสองประเภทนี้จะประกอบไปด้วยแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ บุคลากรในชุมชน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและครู และอีกประเด็นหนึ่งก็คือ สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น ด้านภูมิประเทศ ประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละอำเภอในจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (แนะนำจังหวัดขอนแก่น, 2535) ฉะนั้นในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนจึงไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนที่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จะไม่มียงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร มีปัญหาในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กลัษา นามสงวน (2540) ที่พบว่า ปัญหาด้านการบริหารและการจัดการสื่อการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาในการจัดการงบประมาณด้านสื่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ไม่เพียงพอมากที่สุด นอกจากนี้ งานวิจัยของ วนิดา เลหาวัฒน์ (2527) และ สมศักดิ์ รัดนธรรมธาดา (2531) พบว่า ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนนั้น มีปัญหามากในด้านค่าใช้จ่าย ซึ่ง ชัยขงศ์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523) ได้กล่าวถึงปัญหาในการจัดสรรงบประมาณว่าถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจ ในการจัดสรรงบประมาณรายหัวนักเรียนในค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ แต่ก็ยังมีปัญหาในการจัดการงบประมาณยังไม่ทั่วถึงในแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบทที่ห่างไกล ดังนั้นงบประมาณของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนด้วย โรงเรียนขนาดเล็กก็

จะได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย โรงเรียนขนาดใหญ่ก็จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในระดับมาก จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เท่าเทียมกัน

จากการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) มากที่สุด พบว่า โรงเรียนที่มีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุดเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอน้ำพอง ซึ่งสภาพโดยทั่วไปของอำเภอน้ำพอง จะประกอบไปด้วยสถานที่ที่สำคัญ ๆ มากมาย เช่น พระธาตุขามแก่น เขื่อนหนองหวาย โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแหล่งความรู้เหล่านี้เป็นแหล่งความรู้ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน และใกล้โรงเรียน ครูสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Gothelf (1984) ที่พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความพอใจกับสิ่งที่อยู่ใกล้บ้านและใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้น ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของ ผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนโดยในการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ผู้บริหารได้ระดมความคิดจากคณะครูในโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นที่น่าเชื่อถือของชุมชน ได้มีการประชุมร่วมกันในการจัดทำแผนปฏิบัติการโรงเรียน และได้กล่าวถึงการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนโดยเน้นให้ครูเห็นความสำคัญของแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ประโยชน์ของการนำแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ ยังมีโครงการทัศนศึกษานอกสถานที่สำหรับนักเรียน โดยการสนับสนุนจากผู้บริหาร ในด้านงบประมาณ เวลา โดยมีการจัดสรรงบประมาณให้ส่วนหนึ่ง และจัดหาเวลาที่เหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปสัมผัสกับประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เลาหวัณ (2527) ที่พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือครูในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในทุก ๆ ด้าน และตัวผู้บริหารเองได้สนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนอย่างเพียงพอ ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ เกือบทุกหน่วยการเรียนรู้ที่ครูสามารถทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา เลาหวัณ (2527) พบว่า ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนเรื่องการทำมาหากินมากที่สุด และ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอนเรื่องการทำมาหากินมากที่สุด นอกจากนี้ ครูได้มีการสำรวจแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และได้มีการเก็บบันทึกไว้เพื่อสะดวกในการค้นหาและใช้ประโยชน์ต่อไป และปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้ครูผู้สอนใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนได้มาก ก็คือ ได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ครูผู้สอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เพราะรู้สึกสบายใจ ถึงแม้จะมีปัญหาในเรื่องของงบประมาณอยู่บ้าง แต่สามารถที่จะเลือกใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ที่ไม่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงได้ เช่น สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น เป็นต้น พยายามหลีกเลี่ยงการใช้แหล่งความรู้ที่ต้องใช้งบประมาณสูง ส่วน ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ประกอบการเรียนมาก เพราะเป็นวิธีการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่นักเรียนได้ไปสัมผัสกับสถานที่จริง

จากการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) น้อยที่สุด พบว่า โรงเรียนที่มีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนน้อยที่สุด เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในเขตชนบท การคมนาคมไม่สะดวก อยู่ห่างไกลแหล่งความรู้ในชุมชนเมือง จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุก ๆ ด้าน แต่ทางโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ เพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากทางราชการมีจำนวนน้อย จึงไม่สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนได้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ รัตนธรรมธาดา (2531) พบว่า ปัญหา อุปสรรค ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนระดับสูงจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ นอกจากนี้ผู้บริหารเห็นว่า ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ประกอบการเรียนการสอน ต้องเสียเวลามากในการที่จะพาเด็กไปศึกษาแหล่งความรู้ที่อยู่ห่างไกล เกินกว่าประโยชน์ที่ได้รับจะไม่คุ้มกับเวลาที่เสียไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) พบว่า ปัญหาในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่นั้น ค่าใช้จ่ายสูง ไม่คุ้มกับเวลาที่เสียไป ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนมีประโยชน์มาก แต่ไม่ค่อยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวิธีนี้นักเรียน เนื่องจากว่า ไม่ค่อยมีเวลา เพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอนอีกมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) พบว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต้องทำงานอื่น นอกเหนือจากการสอนวิชาสังคมศึกษา คือ เป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา รองลงไป คือ งานปกครอง งานบริการ งานวิชาการ และงานอื่น ๆ นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังพบปัญหา อุปสรรค ในเรื่องขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งในการจัดกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ถ้าหากไม่มีงบประมาณก็เป็นไปได้ยากที่จะให้กิจกรรมนั้นประสบผลสำเร็จ และ มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่างบประมาณเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าและทันสมัย หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาคงต้องรับไว้พิจารณาต่อไป ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนต้องการให้ครูนำแหล่งความรู้ในชุมชน มาใช้ในการเรียนการสอนมากกว่าการสอนแบบปกติ เช่น ออกไปสำรวจชุมชน, ทัศนศึกษานอกสถานที่, ร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

นักเรียนเพื่อที่จะต้องเรียนเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุนันทิพย์ บุญสมบัติ (2526) ที่กล่าวว่า การใช้ชุมชนเป็นแหล่งความรู้ นั้น มีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียน การสอนมาก เพราะเป็นแหล่งวัสดุที่แท้จริง สามารถศึกษาเป็นรูปธรรมได้ นักเรียนได้พัฒนาความ รับผิดชอบ ความมีวินัยในการรู้จักแสวงหาความรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และกระตือรือร้น ในการเรียน